

A 10. Nemzetközi Szeleológiai Kongresszus elé

1989. augusztus 13–20. között Magyarország ad helyet a Nemzetközi Szeleológiai Unió 10. kongresszusának. A több mint ezer résztvevő a fenti időszakban Budapesten vitatja meg a tudományág legújabb eredményeit, szakkérdéseit. A kongresszus előtt és után szervezett kirándulásokon a kül- és belföldi szakemberek megismerkednek hazánk valamennyi karsztvidékével illetve jelentősebb barlangjaival.

Hazai áttekintés

A magyar barlangkutatás kezdetei közel három évszázadra nyúlnak vissza. Elég, ha csak utalunk itt Buchholtz György és Bél Mátyás munkáira, Farkas József és Sártory József Baradla leírására és térképére, majd Raisz Keresztély, később Bartholomaeides László Baradla felméréseire, Kölesi Vincének az Abaligeti-barlanggal kapcsolatos munkájára, végül Vass Imre korszakos Baradla feltárására és mai napig is pontosnak bizonyuló térképére, tudományosan is helytálló barlangismertetésére. (A magyar barlangkutatás története részletesebben FÉ 80/12/359).

A múlt század végén megindult ősrégészeti kutatások vezettek végül oda, hogy 1910-ben a Magyarhoni Földtani Társulat keretében megalakult a Barlangkutató Bizottság, a magyar barlangkutatás első tudományos szervezete, mely 1913-ban szakosztálya, majd 1926-ban kiválva az anyaege-sületből, önálló Magyar Barlangkutató Társulattá alakult.

A második világháború alatti, illetve utáni kényszerű szünet után – mialatt a barlangkutatók a Magyarhoni Földtani Társulat, a Magyar Földrajzi Társaság és a Magyar Hidrológiai Társaság bizottságaiba,

szakosztályaiba tömörültek – kibővített munkaterülettel 1958-ban alakult újjá a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat (MKBT), melynek taglétszáma ma már meghaladja az 1100 főt.

A magyar barlangkutatás nemzetközi hírnévnek örvend. Feltáró kutatásaink, tudományos eredményeink kezdettől fogva kiváltották a nemzetközi szakkörök elismerését. Külföldi rendezvényeken a magyar karszt- és barlangkutató szakemberek – tevékeny részvételükkel és szakelőadásaikkal – szívesen látott vendégek. Tagtársaink a Nemzetközi Szeleológiai Unió több szakbizottságában és vezetőségében képviselik társulatunkat, töltenek be vezető tisztséget.

Elismerésünket jelzi az is, hogy nemzetközi rendezvényeinken népes külföldi szakembergárda vesz részt. Az utóbbi két évtized rendezvényeinek (1971–Nemzetközi Karsztmorfogenetikai Szimpózium; 1972–Nemzetközi Barlangterápiái Szimpózium; 1974–Karszt és Klíma Konferencia; 1975–Baradla 150 Nemzetközi Konferencia; 1977–III. Szeleotherápiái és Klimatológiai Anket; 1978–Nemzetközi Karszthidrológiai Szimpózium; 1982–VII. Nemzetközi Szeleotherápiái Szimpózium;

1983–Nemzetközi Hidrológiai Szövetség Karszthidrológiai Bizottságának ülése; 1983–VI. Nemzetközi Barlangi Mentési Konferencia; 1984–Nemzetközi Lámpaflóra Kollokvium) sikerei is hozzájárultak ahhoz, hogy ez évben Magyarországon kerül megrendezésre a 10. Nemzetközi Szeleológiai Kongresszus.

A nemzetközi kongresszusok és az UIS

A barlangkutatás a második világháború után világszerte fellendült. Időszerűvé vált a tapasztalatok, eredmények nemzetközi megvitatása, közkinccsé tétele. Az 1949-ben Franciaországban megtartott nem-

zetközi találkozó résztvevői határozták el, hogy négy évenként világgongresszust szerveznek. Az első Speleológiai Világgongresszus rendezését maguk a franciák vállalták, majd a további alkalmakkor más-más országok. A négy évenkénti ciklus a 9. kongresszus alkalmával szervezési nehézségek miatt egy évet csúszott, de az ottani határozat szerint a csúszást a 10. kongresszus alkalmával be kell hozni, azaz 1989-ben kell azt megrendezni.

A Ljubljánában rendezett negyedik kongresszuson hozták létre a Nemzetközi Speleológiai Uniót (Union Internationale de Spéléologie = UIS), melynek hazánk alapító tagja. Az Uniót később B kategóriájú UNESCO szervezetté nyilvánították. Az UIS-nek ma már kereken 50 ország a tagja.

A kongresszusok azóta az UIS hivatalos rendezvényei, ahol a széleskörű szakmai tapasztalatcsere mellett az Unió adminisztratív ügyei (szakbizottságok beszámolóí, tisztségviselők választása stb.) is napirendre kerülnek.

A 10. Nemzetközi Speleológiai Kongresszus Budapesten

A 10. kongresszus rendezésének jogát a barcelónai kongresszuson pályáztuk meg, ahol a delegátusok csaknem egyhangúan szavaztak Magyarországra.

A szervező bizottságnak nehéz dolga volt, hiszen csak három év állt rendelkezésére. Úgy érzem azonban, hogy az időhiányt sikerült behoznunk, annak ellenére, hogy a szervezést szinte teljes egészében társadalmi munkában végezzük. A kongresszus rendezője a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat, társrendezőként a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium Barlangtani Intézete és a Magyar

Időpont, helyszín	Részvétel			Előadásszám	
	ország	összes	magyar fő	összes	magyar
1. 1953 Párizs (Francia.)	n.a.	n.a.	0	n.a.	0
2. 1957 Bari (Olasz.)	n.a.	n.a.	1	n.a.	0
3. 1961 Bécs (Ausztria)	22	200	15	150	8
4. 1965 Ljubljana (Jugoszl.)	26	430	16	190	5
5. 1969 Stuttgart (NSZK)	24	450	9	150	14
6. 1973 Olomouc (Csehszl.)	42	800	16	400	20
7. 1977 Sheffield (Egy. Kir.)	33	390	6	190	13
8. 1981 Bowling Green (USA)		1070	32	320	7
9. 1986 Barcelona (Spanyol.)	36	420	7	260	9
10. 1989 Budapest*	37	1150	65	440	67

*előzetes adatok

Természetbarát Szövetség Barlangbizottsága működik közre. A szervezésben és a rendezésben – beleértve a szakmai és sport kirándulásokat is – összesen 120 fő vesz részt.

A szervezés munkáját számos intézmény, szervezet támogatja részben anyagilag, részben eszközökkel, szakanyagokkal, munkaerővel. Ki kell emelnünk ezek közül elsősorban a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium, továbbá a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Állami Földtani Intézet, a Vízgazdálkodási Kutató Központ, valamint az Amfora Könyvbúvár Klub, az MHSz Debreceni Könyvbúvár Klub, és az FTSK Delfin Vízalatti Barlangkutató Szakosztály segítségét.

A jelentkezések alapján feltehetően a budapesti kongresszus több szempontból is csúcstot fog jelenteni. A résztvevők várható száma 1100-1200 körül lesz, ebből kb. 50 % – beleértve a 65 fős magyar részvételt is – szocialista országból érkezik.

Ugyancsak kiemelkedő számot képvisel a bejelentett 440 előadás, melyek két témakörön belül 18 meghirdetett szekcióba kerültek besorolásra. Az

előadások nagy száma indokolja, hogy naponta párhuzamosan négy szekcióülést kellett szerveznünk, így a rendelkezésre álló négy és fél nap alatt valamennyi előadás elhangozhat.

A kongresszust megelőző, alatti és utáni szakmai és sport jellegű kirándulásokra (összesen 11 féle lesz és 20 turnusban rendezzük) is szép számú (690 fő) jelentkezés érkezett be.

A kongresszus keretében nemzetközi foto- és filmpályázatot hirdettünk meg, melyet várakozáson felüli érdeklődés kísér. A több mint 1800 fotó (fekete-fehér és színes papírképek és diák), valamint 36 film (normál, 16 mm-es, Super 8-as és video) közül a legjobbakat kiállításon, illetve a kongresszus programjában szereplő vetítéseken ismerhetik meg a résztvevők. Az ugyancsak meghirdetett barlangos bélyeg- és képeslapbemutatón több mint száz kiállítókartonon mutatjuk be a beérkezett érdekes és színvonalas anyagokat.

A kongresszus nyitó napján nyílik meg a Kiscelli Múzeumban a Barlangok a képzőművészetben c. kiállítás, ahol elsősorban a történelmi Magyarország barlangjait bemutató képek illetve magyar művészek alkotásai kerülnek kiállításra.

Esztergomban a Vízügyi Múzeumban a Pilis és a Gerecse barlangjairól, a miskolci Herman Ottó Múzeumban pedig a bükk-i ősemberbarlangokról, illetve azok ásátási anyagából készül időszerű kiállítás.

A kongresszus alkalmából – kezdeményezésünkre – a Magyar Posta Magyarország barlangjai címmel négy értékből álló bélyegsorozatot jelentet meg (Baradla-barlang, Mis-

kolc-tapolcai-tavasbarlang, Szemlő-hegyi-barlang, Anna-barlang). A sorozat augusztus 14-én jelenik meg, s a kongresszus színhelyén elsőnapí bélyegzés lesz.

Az MKBT folyóiratának, a Karszt és Barlangnak a kongresszus alkalmából angol nyelvű különszáma jelent meg, mely átfogóan és részleteiben mutatja be hazánk karszterületeit és barlangjait, a barlang-

kutatás egészének és egyes szakterületeinek történetét, nemzetközi szintű eredményeit. A kongresszus alkalmat ad arra, hogy e szám néhány, a magyar olvasók érdeklődésére számot tartó cikkének rövidített anyagát a Föld és Égben nyújtjuk át.

HAZSLINSZKY TAMÁS
a szervezőbizottság
vezetője

Magyarország barlangjai

Magyarországon a karsztosodásra alkalmas karbonátos kőzetek az ország felszínének csupán 1,5%-át alkotják. A karszterületek kis kiterjedése ellenére hazánkban jelenleg több mint 2400 barlangot tartunk nyilván, közülük azonban csak 77 éri el a 200 m-es, és csupán 24 az egy km-es hosszúságot. A karszterületek középhegységi jellegéből adódóan barlangjaink függőleges kiterjedése sem jelentős: az 50 m-es mélységet 69 barlang éri el, s csupán három mélyebb 200 m-nél.

Barlangjaink között a „klasszikus” karsztbarlangok a karszterületekre érkező patakok vizét mélybe vezető víznyelőbarlangok; a karsztvízszint közelében kialakuló, közel horizontális patakos barlangok; a karsztvizeket ismét felszínre juttató forrásbarlangok és a gyakorlatilag csak függőleges kiterjedésű aknabarlangok, azaz zombolyok. Ezek mellett világviszonylatban is jelentős azoknak a barlangoknak a száma, melyeknek kialakulásában hévizeink játszottak jelentős szerepet. Széles körű elterjedésük a karszthegységeink előterében több száz m mélységbe zökkent karbonátos tömegekben a világátlagot jóval meghaladó geotermikus gradiens hatására kialakult regionális karsztvízáramlási rendszerekkel magyarázható. E vízármlási rendszereknek a természetes megcsapolási pontjait a hegységperemeken a vízzáró

üledékek alól felszínre bukkanó karbonátos hegyrögök jelentik. Az itt feltörő melegvizek általában keverednek a csatlakozó nyílt karszterületek leszálló, hideg karsztvizével is; „hévizes” barlangjaink kialakulását és sajátos formakincsét a keveredéskor fellépő erős korróziós hatásra vezetjük vissza.

Hazánk egyik legjellegzetesebb karszterülete az **Aggteleki-karszt**, melynek fő tömegét középsótriász, ún. wetters-teini mészkő alkotja. E területen jelenleg 170 barlangot tartunk nyilván, köztük az ország leghosszabb, legismertebb és legrégebben kutatott barlangját, a közel 25 km hosszúságú *Baradla-Domica-barlangrendszert*, amelynek 18,8 km-es szakasza esik Magyarország területére. E rendszer 22 km²-nyi terület vizeit vezeti víznyelőkön át a Jósua-völgy völgyfőjében fakadó forrásokhoz. Impozáns méretű, változatos for-

májú és színezetű cseppkövekkel gazdagon díszített Fő-ágán azonban ma már csak áradások alkalmával folyik végig a barlangi patak, az év többi részében a Baradla alatt kialakult Alsó-barlang vezeti a vizeket. Ezt eddig egy km-es hosszúságban sikerült feltárni. A barlang jelentős régészeti lelőhely is: cseréptöredékek és csontmaradványok ezrei, egykori cölölpépítmények és tűzhelyek maradványai, valamint különböző használati eszközök tucatjai tanúskodnak arról, hogy a bejárati szakaszok már a neolitikum emberének is tanyaheylül szolgáltak.

A környék további jelentős patakos barlangjai csak az ötvenes évek sikeres feltáró kutatásainak eredményeként váltak ismertté. Hazánk második leghosszabb barlangját a *Béke-barlangot* a tudományos kutatás már „előre jelezte”: a víznyomjelzések kimutatták ugyanis, hogy a Jósua-forrástól